

BOKO HARAM, una guerra contra ellas

Judith Prat

BOKO HARAM, una guerra contra ellas

Judith Prat

INSTITUTO CERVANTES

Director | Directeur
Luis García Montero

Secretaria General
Secrétaire générale | Secretaris-generaal
Carmen Noguero Galilea

Director de Gabinete del Director
Directeur de cabinet du Directeur général
Kabinettsdirecteur
Martín López-Vega

Directora de Cultura
Directrice chargée de la Culture
Directrice Cultuur
Raquel Caleyra Caña

Directora | Directrice
Instituto Cervantes
Bruselas | Bruxelles | Brussel
Ana Vázquez Barrado

©Instituto Cervantes, 2021
NIPO: 110-22-007-3

PUBLICACIÓN | PUBLICATION | PUBLICATIE

Coordinación de la edición | Coordination de l'édition |
Coördinatie van de uitgave
Ana Vázquez Barrado

Fotografías | Photographies | Foto's
Judith Prat

Textos | Textes | Teksten
Patricia Almarcegui
Ana Vázquez Barrado

Diseño | Concept | Ontwerp
Susana Blasco

Versión epub | Version epub | Epub-versie
Miguel Marañón

Traducción | Traduction | Vertalingen

Neerlandés / Néerlandais / Nederlands
Tom Van den Kerkhof

Francés / Français / Frans
Diego Espinosa
José García Martín

EXPOSICIÓN | EXPOSITION | TENTOONSTELLING

Coordinación | Coordination | Coördinatie
Ana Vázquez Barrado

Fotografías | Photographies | Foto's
Judith Prat

Comisariado | Commissaire | Commissariaat
Patricia Almarcegui

Montaje y edición virtual | Montage et édition virtuelle |
Virtuele montage en bewerking
Nuria Blanco, Instituto Cervantes Bruselas

Jefe de Actividades culturales | Responsable des activités culturelles
| Hoofd Culturele Activiteiten
Gonzalo del Puerto
Instituto Cervantes de Bruselas

Administración | Administration | Administratie
José García Martín
Instituto Cervantes de Bruselas

Producción y organización | Production et organisation |
Productie en organisatie
Instituto Cervantes de Bruselas

VIAJE AL REVERSO DEL MUNDO

Por Ana Vázquez Barrado

Directora

Instituto Cervantes Bruselas

ES/FR/NL

El deseo de recorrer y conocer el mundo ha dado lugar a formas de contar de espíritu fronterizo, heterodoxo y multiforme. Y es que, en todas sus múltiples dimensiones, el viaje es probablemente una de las experiencias más complejas y estimulantes que cualquier ser humano puede experimentar. En unas ocasiones el viaje es buscado, en otras, lo impone las circunstancias y a veces, por estas mismas, no es posible. El viaje y el no-viaje son dos itinerarios que se hacen y te hacen.

El programa “El noble deseo de recorrer el mundo y contarlo” del Instituto Cervantes de Bruselas se acerca a esa experiencia del errante y nos traslada a otros territorios, culturas y realidades. Un itinerario al interior de la poética viajera y a la actitud vital de estos Ulises, que han adquirido un doble compromiso con el viaje: como representación del mundo y práctica artística y como método para comprender lo que pasa a nuestro alrededor. En su edición de primavera, el ciclo fue comisariado por el escritor Jorge Carrión y se centró en la crónica de viajes. En otoño, la también escritora y especialista en literatura de viajes, Patricia Almarcegui, ha comisariado la edición dedicada al binomio “Mujer y viaje”.

En este periplo nuestros compañeros de trayecto han sido escritores, periodistas, artistas y académicos como María Fernanda Ampuero, María Angulo Egea, Alicia Kopf, Martín Caparrós, Liliana Chávez, Juliana González-Rivera, Agus Morales, Pere Ortín o Marta Rebón. A ellos se han sumado los fotoperiodistas Manu Brabo, Tamara Merino, Santi Palacios, Anna Surinyach y Judith Prat. De estas dos fotografías hemos inaugurado dos exposiciones dentro de este programa, dedicadas a la situación de las mujeres en contextos de conflicto y desplazamiento. Si la muestra #EllasTambién de Anna Surinyach giraba en torno al drama migratorio del Mediterráneo, “Boko Haram: Una guerra contra ellas”, de Judith Prat, a la que corresponde esta publicación, vuelve a *terra ferma*, para enfocar el

objetivo en la historia de las que se quedan, del no-viaje, de las que permanecen en contextos de conflicto y violencia. Esta segunda muestra se inaugura el 25 de noviembre de 2021, día contra la violencia de género (Día Internacional de la Eliminación de la Violencia contra la Mujer) porque de todos los tipos de violencias contra las mujeres y niñas que describe ONU Mujeres, ninguna se ausenta de este contexto, es más, todas confluyen a la vez de una manera particularmente intensa hasta el punto de que las mujeres han sido utilizadas como arma de guerra.

El trabajo de Judith Prat no solo recorre los frentes bélicos, sino que se detiene en la búsqueda de los cimientos de la guerra y de sus múltiples ámbitos colaterales, con especial atención a las mujeres sobrevivientes. Amarrada a su compromiso profesional, a la decisión de practicar un oficio voluntariamente silencioso, vocacional y con no pocas dosis de riesgo, Prat añade luz a la oscuridad y consigue que de la intensa mirada fija de sus retratadas se desprende toda la fuerza imparable de la resiliencia. Este es un trabajo instalado en la gestión de ese difícil equilibrio entre la dureza del contenido y una soberbia forma estética que le sirve para dotar de dignidad y valor a sus protagonistas, gracias al manejo maestro de la luz, a una sabia composición y a un ojo clínico especial para captar el momento preciso en el que dar al disparador.

La violencia contra mujeres y niñas es una de las violaciones de los derechos humanos más extendidas, persistentes y devastadoras del mundo actual. Y la igualdad de género no solo es un derecho humano fundamental, sino que es uno de los fundamentos esenciales para construir un mundo pacífico, próspero y sostenible. Judith sabe que nombrar el relato de estas mujeres es reconocer en su experiencia la conquista de una voz, es valorar la visión que tienen ellas de sí y del mundo, es comprender sus vivencias de malestar y de rebeldía. Es existir.

Ese es el compromiso de esta fotoperiodista especializada en Derechos Humanos: ocuparse del reverso del mundo. Y que los demás, no nos olvidemos.

VOYAGE A L'ENVERS DU MONDE

Par Ana Vázquez Barrado
Directrice
Instituto Cervantes Bruselas

ES/FR/NL

Le désir de parcourir et de connaître le monde a donné lieu à des façons de compter à l'esprit frontalier, hétérodoxe et multiforme. Et le fait est que, dans toutes ses dimensions multiples, le voyage est probablement l'une des expériences les plus complexes et stimulantes que tout être humain peut expérimenter. Parfois le voyage est recherché, parfois les circonstances l'imposent et parfois, pour ces mêmes raisons, il n'est pas possible. Le voyage et le non-voyage sont deux itinéraires qui se créent et qui vous façonnent.

Le programme *"El noble deseo de recorrer el mundo y contarlo"* (Le noble désir de parcourir le monde et de le raconter) de l'Instituto Cervantes de Bruxelles aborde cette expérience du voyageur et nous emmène vers d'autres territoires, cultures et réalités. Un itinéraire à l'intérieur de la poétique du voyage et de l'attitude vitale de cet Ulysse, qui a acquis un double engagement dans le voyage : comme représentation du monde et pratique artistique et comme méthode pour comprendre ce qui se passe autour de nous. Dans son édition de printemps, le cycle était dirigé par l'écrivain Jorge Carrión et se concentrait sur les chroniques de voyage. A l'automne, l'écrivaine et spécialiste de la littérature de voyage, Patricia Almarcegui, a organisé la deuxième édition consacrée au binôme «Femme et voyage».

Au cours de ce périple, nos compagnons de route ont été des écrivains, des journalistes, des artistes et des universitaires comme María Fernanda Ampuero, María Angulo Egea, Alicia Kopf, Martín Caparrós, Liliana Chávez, Juliana González-Rivera, Agus Morales, Cristina Morató, Père Ortín ou Marta Rebón. Ils ont été rejoints par les photojournalistes Manu Brabo, Tamara Merino, Santi Palacios, Ana Surinyach et Judith Prat. De ces deux dernières photographes, nous avons inauguré deux expositions dans le cadre de ce programme, consacrées à la situation des femmes dans les situations de conflit et de déplacement.

Si l'exposition #EllasTambién d'Anna Surinyach tournait autour du drame migratoire méditerranéen, *"Boko Haram: Une guerre contre elles"*, de Judith Prat, auquel correspond cette publication, elle revient sur la terre ferme, pour focaliser l'objectif sur l'histoire de ceux

qui restent, du non-voyage, de ceux qui restent dans des contextes de conflit et de violence. Cette deuxième exposition s'ouvre le 25 novembre 2021, journée contre la violence de genre (Journée internationale pour l'élimination de la violence à l'égard des femmes). En effet, de tous les types de violence à l'égard des femmes et des filles décrits par ONU Femmes, aucun n'est absent de ce contexte, en effet, ils convergent tous au même moment de manière particulièrement intense au point que les femmes ont été utilisées comme des armes de guerre.

L'œuvre de Judith Prat couvre non seulement les fronts de guerre, mais s'arrête également à la recherche des fondements de la guerre et de ses multiples sphères collatérales, avec une attention particulière aux femmes survivantes. Liée à son engagement professionnel, à la décision d'exercer une profession volontairement silencieuse, professionnelle et avec une dose non négligeable de risque, Prat ajoute de la lumière à l'obscurité et parvient à faire ressortir toute la force imparable de la résilience du regard intense de ses portraits. Il s'agit d'une œuvre qui réussit à trouver ce difficile équilibre entre la dureté du contenu et une superbe forme esthétique qui sert à donner de la dignité et de la valeur à ses protagonistes, grâce à une manipulation magistrale de la lumière, une composition judicieuse et un œil clinique particulier pour capter le moment précis où il faut appuyer sur l'obturateur.

La violence contre les femmes et les filles est l'une des violations des droits de l'homme les plus répandues, persistantes et dévastatrices dans le monde d'aujourd'hui. Et l'égalité des sexes n'est pas seulement un droit humain fondamental, c'est aussi l'un des fondements essentiels de la construction d'un monde pacifique, prospère et durable. Judith sait que nommer l'histoire de ces femmes, c'est reconnaître dans leur expérience la conquête d'une voix, c'est valoriser leur vision d'elles-mêmes et du monde, c'est comprendre leurs expériences de malaise et de rébellion. C'est exister.

C'est l'engagement de cette photojournaliste spécialisée dans les droits de l'homme: s'occuper de l'envers du monde. Et faire tout pour que nous ne l'oubliions pas.

EEN REIS NAAR DE SCHADUWZIJDE VAN DE WERELD

door Ana Vázquez Barrado

Directrice

Instituto Cervantes in Brussel

ES/FR/NL

Het verlangen om te reizen en de wereld te verkennen heeft geleid tot grensverleggende, heterodoxe en veelvuldige vertelvormen. Reizen is vanwege zijn vele dimensies wellicht een van de meest complexe en stimulerende ervaringen die een mens kan meemaken. Het gebeurt dat de reis bewust wordt nagestreefd, door de omstandigheden wordt opgelegd of net door diezelfde omstandigheden onmogelijk wordt gemaakt. De reis en de niet-reis zijn twee routes die tot stand komen en de betrokken persoon vormen.

Het programma "Het nobele verlangen om de wereld rond te reizen en erover te vertellen" van het Instituto Cervantes te Brussel gaat over deze zwervende ervaring en voert ons naar andere gebieden, culturen en realiteiten. Een route naar de reispoëzie en de vitale houding van personen die, net zoals Ulysses, een dubbel engagement ten opzichte van het reizen aangaan: als voorstelling van de wereld en kunstvorm, en als methode om te begrijpen wat er rondom ons gebeurt. De cyclus van de voorjaarseditie werd samengesteld door de schrijver Jorge Carrión en was gericht op reiskronieken. In het najaar heeft Patricia Almarcegui, tevens schrijfster en specialiste in reisliteratuur, de tweede editie samengesteld, met als thema "Vrouwen en reizen".

Op deze tocht waren onze medereizigers schrijvers, journalisten, kunstenaars en academici als María Fernanda Ampuero, María Angulo Egea, Alicia Kopf, Martín Caparrós, Liliana Chávez, Juliana González-Rivera, Agus Morales, Cristina Morató, Pere Ortín en Marta Rebón. Zij werden vergezeld door de fotojournalisten Manu Brabo, Tamara Merino, Santi Palacios, Ana Surinyach en Judith Prat. In het kader van dit programma hebben wij twee tentoonstellingen van deze twee fotografen geopend, gewijd aan de situatie van vrouwen in een context van conflict en ontheemding. De tentoonstelling #EllasTambién van Anna Surinyach ging over het migratiadrama van de Middellandse Zee, terwijl "Boko Haram: Een oorlog tegen hen" van Judith Prat, waar deze publicatie bij hoort, terugkeert naar het vasteland en de lens richt op het verhaal van de niet-reizigers, van hen die achterblijven in een context van conflict en geweld. Deze

tweede tentoonstelling opent op 25 november 2021, de dag tegen gendergeweld (Internationale Dag voor de Uitbanning van Geweld tegen Vrouwen). De datum werd gekozen omdat alle soorten geweld tegen vrouwen en meisjes die door UN Women worden beschreven in deze context voorkomen. Sterker nog, al deze vormen van geweld vloeien op hetzelfde moment samen, met als triest hoogtepunt dat vrouwen koudweg als oorlogswapen ingezet worden.

Met haar werk doorkruist Judith Prat niet alleen de oorlogsfronten, ze verdiept zich ook in de fundamenten van de oorlog en alle randverschijnselen die daarmee gepaard gaan, met speciale aandacht voor de vrouwelijke overlevenden. Vanuit haar professioneel engagement en haar keuze om een vrijwillig zwijgzaam beroep uit te oefenen dat gekenmerkt wordt door een niet geringe dosis risico, brengt Prat licht in de duisternis en slaagt zij erin de onstuitbare veerkracht uit de intense blik van haar portretten naar boven te halen. In haar werk vindt zij een delicaat evenwicht tussen de hardheid van de inhoud en een imponerende esthetische vorm die de protagonisten waardigheid en waarde geeft. Zij slaagt hierin dankzij haar meesterlijke hantering van het licht, haar doordachte composities en een bijzonder klinische blik die ervoor zorgt dat ze steeds op het exacte moment de sluiter van haar camera indrukt.

Geweld tegen vrouwen en meisjes is een van de meest wijdverbreide, hardnekkige en verwoestende schendingen van de mensenrechten in de wereld van vandaag. Gendergelijkheid is niet alleen een fundamenteel mensenrecht, het is ook een van de essentiële fundamenten voor de opbouw van een vreedzame, welvarende en duurzame wereld. Judith weet dat het vertellen van het verhaal van deze vrouwen betekent dat je in hun ervaring de verovering van een stem herkent, dat je hun visie op zichzelf en op de wereld naar waarde schat, dat je hun ervaringen van ongemak en opstandigheid begrijpt. Dat ze bestaan.

Dat is het engagement van deze fotojournaliste die gespecialiseerd is in mensenrechten: zich bezighouden met de schaduwzijde van de wereld. En dat de rest van ons dat niet vergeet.

LA GUERRA ES SIEMPRE CONTRA LAS MUJERES

Patricia Almarcegui

Escritora

ES/FR/NL

La guerra es siempre contra las mujeres. Los conflictos las afectan más y de forma diferente. La historia ha estado contada por los hombres y apenas se ha hablado de qué sucede con ellas en las zonas de guerra. Svetlana Alexiévich, mujer, es una de las pocas que

lo ha hecho. En su libro *La guerra no tiene rostro de mujer* (1983), da visibilidad a las mujeres de la URSS durante la Segunda Guerra Mundial; hasta entonces nadie se había acordado de ellas. La Premio Nobel es maestra en escuchar y recoger los sonidos de la historia que otros llamarán *voices*. Queda aún por recoger sus rostros.

“Que se entere la comunidad internacional. Un atentado terrorista es un atentado contra todo el mundo. ¿De dónde llegan las armas, quienes los financian?”, dice Aisha Yesufu, representante del movimiento *Bringing back our girls* de Nigeria, en uno de los cortometrajes de la fotoperiodista y experta en derechos humanos Judith Prat. El grupo trabaja para liberar a las mujeres y niñas secuestradas (se calcula 10.000 en los últimos tres años) por la organización terrorista Boko Haram, responsable además de 50.000 asesinatos y alrededor de 2,7 millones de personas desplazadas. Las niñas son víctimas de matrimonios infantiles o del trabajo doméstico y, aunque menos que los niños, también son reclutadas para luchar y utilizadas en los atentados en los que las cubren con explosivos y los hacen estallar en lugares públicos. Las secuelas tremendas del conflicto se multiplican para las mujeres. Seis de cada diez dicen haber sufrido una o más formas de violencia de género. Según la ONU, las niñas tienen un 90% menos de probabilidad de educación que los niños en las contiendas. Asimismo, a la desigualdad y discriminación que sufre la mujer, se suma la violencia de los conflictos. Las mujeres y las niñas son las primeras que ven mermados sus derechos durante los enfrentamientos.

Nigeria es la primera potencia de África debido a sus reservas de petróleo y gas natural, sin embargo el 54% de la población del país vive en una pobreza extrema, lo que sufre principalmente la población del norte. El trato discriminatorio y la falta de oportunidades generan un clima de descontento entre las generaciones más jóvenes. Este contexto hace que Boko Haram, cuyo grupo inicial fue fundado en 2002 en la localidad de Maiduguri, capital del Estado de Borno y uno de los campos de desplazados fotografiados por Prat, manipule el malestar para ganar

simpatizantes. La organización defiende el terrorismo y lo utiliza para conseguir sus fines religiosos-políticos. Sin embargo, la lucha contra Boko Haram se centra en la vía militar y evita otras medidas, como las económico-sociales que evitarían la pobreza, una de las razones de la difusión del fanatismo. La población sufre doblemente, por una parte, la violencia de la organización y, por otra, la violación de los derechos humanos de las fuerzas militares gubernamentales que comete atrocidades, por ejemplo encarcelar a niños menores.

El trabajo fotográfico de Prat pone rostro a las mujeres y niñas. Si sus cuerpos han sido objetos y campo de batallas para el poder y la dominación, ahora se erigen como sujetas. Voces, ideas, opiniones que hablan de lo que sucede y les sucede. Cuerpos pensantes y activos con una presencia tal que remiten a otras cosas además de sí mismas. La supervivencia, los cambios, las alternativas, la evolución, lo que no se ha tenido en cuenta y ahora se hace visible gracias a la iconicidad extrema de las imágenes de Prat. “Las mujeres siempre aportan matices. Por eso, si no las añadimos a las coberturas, las coberturas no estarán completas”, señala en una entrevista, “se imponen como motor de cambio porque la razón principal de contar sus agresiones es poner fin a lo que han vivido”.

La narración de Prat es otra. Imágenes que, como las palabras, dicen cosas. En muchos casos retratos, pero con tal presencia y poder que parecen estar en movimiento. Dos niñas se asoman a través de una ventana destrozada y sonríen en el campo GGC de desplazados de Maiduguri. Una mujer con un niño en la espalda en una habitación en ruinas ordena con su presencia el espacio, en el mismo campo de Maiduguri. Binta Balla, una niña del poblado rural de Garín Aduwa en el estado de Yobe, uno de los más castigados por la violencia de Boko Haram, aparece pintada con los bigotes de un gato, jugando, mientras interpela a la cámara. Prat construye una cartografía riquísima sobre el papel de la mujer en los sucesos terribles de la historia, porque, sin ellas, la historia sería otra. La belleza es hoy más que nunca política y las imágenes aún son más valiosas cuando deseamos lo que representan.

LA GUERRE EST TOUJOURS CONTRE LES FEMMES

Patricia Almarcegui

Écrivaine

ES/FR/NL

Une attaque terroriste est une attaque contre le monde entier. D'où viennent les armes, qui les finance?» déclare Aisha Yesufu, représentante du mouvement “*Bringing back our girls*” au Nigeria, dans l'un des courts métrages de la photojournaliste et experte en droits de l'homme Judith Prat.

Le groupe s'efforce de libérer les femmes et les filles enlevées (environ 10 000 au cours des trois dernières années) par l'organisation terroriste Boko Haram, responsable de 50.000 assassinats et environ 2,7 millions de personnes déplacées. Les filles sont victimes de mariages d'enfants ou de travaux domestiques et, bien que moins que les garçons, elles sont également recrutées pour se battre et utilisées dans des attentats où elles sont couvertes d'explosifs qui sont déclenchés dans des lieux publics. Les conséquences terribles du conflit se multiplient pour les femmes. Six sur dix disent avoir subi une ou plusieurs formes de violence sexiste. Selon l'ONU, les filles ont 90 % moins de chances d'être scolarisées que les garçons dans les conflits. De même, l'inégalité et la discrimination subies par les femmes sont aggravées par la violence des conflits. Les femmes et les filles sont les premières à voir leurs droits diminués pendant les combats.

Le Nigeria est la première puissance d'Afrique grâce à ses réserves de pétrole et de gaz naturel. Cependant, 54 % de la population du pays vit dans une extrême pauvreté, dont souffre principalement la population du nord. Les traitements discriminatoires et le manque d'opportunités créent un climat de mécontentement parmi la jeune génération.

Ce contexte fait que Boko Haram, dont le groupe initial a été fondé en 2002 dans la ville de Maiduguri, capitale de l'État de Borno et l'un des camps de déplacés photographiés par Prat, manipule pour gagner des partisans. L'organisation défend le terrorisme et l'utilise pour atteindre ses fins politico-religieuses. Cependant, la lutte contre Boko Haram se concentre sur la voie militaire et évite d'autres mesures, comme les mesures économiques et sociales qui empêcheraient la pauvreté, l'une des raisons de la propagation du

fanatisme. La population souffre doublement, d'une part de la violence de l'organisation et, d'autre part, de la violation des droits humains des forces militaires gouvernementales qui commettent des atrocités, par exemple en emprisonnant des enfants mineurs.

Le travail photographique de Prat donne un visage aux femmes et aux filles. Si leurs corps ont été des objets et des champs de bataille pour le pouvoir et la domination, ils sont désormais érigés en sujets. Des voix, des idées, des opinions qui parlent de ce qu'il arrive et de ce qui leur arrive. Des corps pensants et actifs avec une telle présence qu'ils renvoient à d'autres choses qu'à eux-mêmes. Survie, changements, alternatives, évolution, ce qui n'a pas été pris en compte et est désormais visible grâce à l'extrême iconicité des images de Prat.

“Les femmes apportent toujours des nuances. C'est pourquoi, si nous ne les ajoutons pas à la couverture, celle-ci ne sera pas complète”, dit-elle dans un entretien, “elles s'imposent comme un moteur de changement car la principale raison de raconter leurs agressions est de mettre fin à ce qu'elles ont vécu.

La narration de Prat en est une autre. Des images qui, comme les mots, disent des choses. Dans bien des cas des portraits, mais avec une telle présence et une telle puissance qu'ils semblent être en mouvement. Deux filles regardent par une fenêtre brisée et sourient dans le camp de GGC pour personnes déplacées à Maiduguri.

Une femme avec un enfant sur le dos dans une pièce en ruines ordonne avec sa présence l'espace, dans le champ même de Maiduguri. Binta Balla, une fille de la ville rurale de Garín Aduwa dans l'État de Yobe, l'une des plus punies par la violence de Boko Haram, apparaît peinte avec les moustaches d'un chat, jouant, tout en s'adressant à la caméra. Prat construit une cartographie très riche sur le rôle des femmes dans les terribles événements de l'histoire, car, sans elles, l'histoire serait différente. La beauté est aujourd'hui plus politique que jamais, et les images ont encore plus de valeur quand on désire ce qu'elles représentent.

La guerre est toujours contre les femmes. Les conflits les affectent davantage et différemment. L'histoire a été racontée par les hommes et on a à peine parlé de ce qui leur arrive dans les zones de guerre. Svetlana Alexievich, une femme, est l'une des seules à l'avoir fait. Dans son livre « War Has No Woman's Face (1983) », elle donne visibilité aux femmes de l'URSS pendant la Seconde Guerre mondiale; jusqu'à ce moment, personne ne s'était souvenu d'elles. La lauréate du Prix Nobel est experte en l'écoute et le recueillement des sons de l'histoire que d'autres appellent «voix». Il reste encore à collectionner leurs visages. «Ceci est un message pour la communauté internationale.

EEN OORLOG WORDT STEEDS TEGEN VROUWEN GEVOERD

Patricia Almarcegui

Schrijfster

ES/FR/NL

“De internationale gemeenschap moet dit weten. Elke terroristische aanslag is een aanslag op de hele wereld. Waar komen die wapens vandaan? Wie finanziert ze?”, vraagt Aisha Yesufu, een vertegenwoordiger van de Nigeriaanse beweging Bringing back our girls in een van de kortfilms van fotojournaliste en mensenrechtenexperte Judith Prat. De groep zet zich in voor de bevrijding van de naar schatting 10.000 vrouwen en meisjes die de afgelopen drie jaar ontvoerd zijn door de Boko Haram. Deze terroristische organisatie is tevens verantwoordelijk voor 50.000 moorden en ongeveer 2,7 miljoen ontheemden. Meisjes zijn het slachtoffer van kindhuwelijken of gedwongen huisarbeid en worden – hoewel minder dan jongens – ook gerekruteerd voor de strijd of het plegen van aanslagen, wanneer zij met een bomengordel op openbare plaatsen worden opgeblazen. De nasleep van het conflict is voor hen steeds zwaarder. Zes op de tien zeggen dat ze het slachtoffer zijn geweest van een of meer vormen van gendergerelateerd geweld. Volgens de VN hebben meisjes in conflicten 90 procent minder kans op onderwijs dan jongens. Naast de ongelijkheid en discriminatie waarmee vrouwen worden geconfronteerd, is er ook het geweld van conflicten. Vrouwen en meisjes zijn de eersten die tijdens een conflict hun rechten ondervindt zien.

Nigeria mag dankzij zijn rijke olie- en gasvoorraad dan wel de grootste mogendheid van Afrika zijn, toch leeft 54% van de bevolking in extreme armoede – vooral in het noorden van het land. De discriminerende behandeling en het gebrek aan kansen scheppen een klimaat van ontevredenheid bij de jongere generaties. De eerste factie van de terroristische organisatie Boko Haram werd in 2002 opgericht in Maiduguri, de hoofdstad van de deelstaat Borno. In deze stad bevindt zich een van de kampen voor intern ontheemden die door Prat zijn gefotografeerd. Boko Haram manipuleert de onrust om sympathisanten te winnen; de organisatie propageert en gebruikt terrorisme voor haar religieus-politieke doeleinden. De strijd tegen Boko Haram wordt exclusief via militaire weg gevoerd en andere maatregelen – bijvoorbeeld van economische en sociale aard om armoede te voorkomen – worden

over het hoofd gezien. Dit is een van de redenen voor de verspreiding van het fanatisme. De bevolking lijdt dubbel: onder het geweld van de organisatie én onder de schendingen van de mensenrechten en gruweldaden die gepleegd worden door de militaire troepen van de regering, zoals het opsluiten van minderjarige kinderen.

Het fotografische werk van Prat geeft deze vrouwen en meisjes een gezicht. Hun lichamen waren het toneel voor een strijd om macht en overheersing, maar nu staan zij recht als mensen. Stemmen, ideeën, meningen die spreken over wat er gebeurt en wat hen overkomt. Denkende, actieve lichamen met een uitstraling die verwijst naar andere dingen dan henzelf. Overleving, verandering, alternatieven, evolutie... al datgene waarmee geen rekening werd gehouden, maar nu zichtbaar wordt gemaakt dankzij de extreme iconische kracht van Prat's beelden. “Vrouwen brengen steeds nuances aan. Als de berichtgeving hen buiten beschouwing laat, kan deze nooit volledig zijn”, zegt zij in een interview. “Vrouwen werpen zich op als motor voor verandering omdat zij hoofdzakelijk vertellen over hun leed om een einde te maken aan wat zij hebben doorgemaakt”.

Prat vertelt een ander verhaal. Zij maakt beelden die, net als woorden, iets zeggen. Vaak zijn het portretten waar zo'n présence en kracht van uitgaat dat ze in beweging lijken te zijn. Twee meisjes kijken door een verbrijzeld raam en glimlachen in het GGC-kamp voor ontheemden in Maiduguri. Een vrouw met een kind op haar rug in een vernielde kamer overheerst de ruimte met haar sterke uitstraling, in hetzelfde kamp in Maiduguri. Binta Balla, een meisje uit het plattelandsdorp Garin Aduwa in de deelstaat Yobe, een van de zwaarst getroffen gebieden door het geweld van Boko Haram, maakt spelenderwijs haar opwachting voor de camera, haar gezicht beschilderd met de snorharen van een kat. Prat schetst een rijk beeld van de rol van vrouwen in de meest onheilspellende gebeurtenissen van de geschiedenis – een geschiedenis die er zonder hen anders zou uitzien. Schoonheid is vandaag meer dan ooit een politiek gegeven, en beelden zijn nog waardevoller als we verlangen naar wat ze voorstellen.

Een oorlog wordt steeds tegen vrouwen gevoerd. Conflicten treffen vrouwen harder en anders. Omdat het verhaal steeds door mannen verteld wordt, weet men doorgaans weinig of niets over wat er met vrouwen in oorlogsgebieden gebeurt. Svetlana Alexsijevitsj, een vrouw, is een van de weinigen die dat wel heeft gedaan. In haar boek *De oorlog heeft geen vrouwengezicht* (1983) vertelt zij het verhaal van de vrouwen in de USSR tijdens de Tweede Wereldoorlog. Tot dan toe had niemand aandacht aan hen besteed. Deze Nobelprijswinnares is een meester in het luisteren en verzamelen van de geluiden van de geschiedenis die anderen stemmen zullen noemen. Hun gezichten zijn nog niet vastgelegd.

Mujeres y sus hijos desplazados por la violencia de Boko Haram viven ahora en una vieja casa ocupada en el barrio periférico Over Sea en Maiduguri.

Des femmes et leurs enfants déplacés par la violence de Boko Haram habitent désormais dans un vieux squat dans la banlieue d'Over Sea, à Maiduguri.

Enkele door het geweld van Boko Haram ontheemde vrouwen en hun kinderen wonen nu in een oud kraakpand in Over Sea, een buitenwijk van Maiduguri.

Dos niñas se asoman a la ventana de su habitación en el "Government Girls College Camp" (GGC) Camp de Maiduguri, un campo de desplazados construido por las autoridades nigerianas dentro de una antigua escuela de la ciudad.

Deux filles regardent par la fenêtre de leur chambre au camp «Government Girls College» (GGC) de Maiduguri, un camp pour personnes déplacées construit par les autorités nigérianes à l'intérieur d'une ancienne école de la ville.

Twee meisjes kijken uit het raam van hun kamer in het Government Girls College (GGC) Camp in Maiduguri, een kamp voor ontheemden dat de Nigeriaanse autoriteiten hebben opgetrokken in een voormalige school.

Mujer y su hijo en el Government Girls College (GGC) Camp de Maiduguri.

Une femme et son fils au camp Government Girls College (GGC) à Maiduguri.

Een vrouw met haar kind in het "Government Girls College Camp" (GGC) in Maiduguri.

Un grupo de mujeres y sus hijos viven juntos en una casa ocupada en las afueras de Maiduguri desde que huyeron de sus pueblos por la violencia.

Un groupe de femmes et leurs enfants habitent ensemble dans une maison occupée à la périphérie de Maiduguri dès qu'ils se sont échappés de leur village à cause de la violence.

Een groep vrouwen en hun kinderen betrekken samen een kraakpand in de buitenwijken van Maiduguri sinds zij hun dorpen zijn ontvlucht vanwege het geweld.

Mujer en el interior de una vieja iglesia junto a la Catedral de Yola, donde el Obispo de la ciudad está alojando a las personas que huyen de la violencia de Boko Haram.

Une femme à l'intérieur d'une vieille église près de la cathédrale de Yola, où l'évêque de la ville accueille les personnes qui fuient la violence de Boko Haram.

Een vrouw in een oude kerk naast de kathedraal van Yola, waar de lokale bisschop mensen opvangt die op de vlucht zijn geslagen voor het geweld van Boko Haram.

Mujer cocinando en el interior del campo de desplazados que el Obispo de Yola ha organizado en una antigua iglesia junto a la Catedral.

Femme cuisinant à l'intérieur du camp de personnes déplacées, organisé par l'évêque de Yola dans une ancienne église près de la cathédrale.

Een vrouw is aan het koken in het ontheemdenkamp dat de bisschop van Yola heeft ingericht in een oude kerk naast de kathedraal.

Mujer y su hija en la habitación de la casa que comparten con otras familias desde que Boko Haram atacó el poblado de Kadunga y tuvieron que desplazarse a Maiduguri.

Une femme et sa fille dans la chambre de la maison qu'elles partagent avec d'autres familles depuis que Boko Haram a attaqué la ville de Kadunga et elles ont dû déménager à Maiduguri.

Een vrouw met haar dochter in de kamer van het huis dat ze delen met andere families sinds Boko Haram het dorp Kadunga aanviel en ze moesten vluchten naar Maiduguri.

Una de las niñas rescatadas por el ejército nigeriano en bosque Sambisa tras meses de secuestro a manos de Boko Haram, descansa en el pabellón habilitado para ellas en Malkoi Camp de Yola.

L'une des filles secourues par l'armée nigériane dans la forêt de Sambisa après des mois d'enlèvement aux mains de Boko Haram, repose dans le pavillon aménagé pour elles à Malkoi Camp de Yola.

Een van de meisjes die door het Nigeriaanse leger uit het Sambisawoud werden gered na een maandenlange ontvoering door Boko Haram. Ze bekomt van haar beproeving in het paviljoen dat voor hen is opgezet in het Malkoi Camp in Yola.

Mujeres y niños rescatados de su cautiverio en manos de Boko Haram en el bosque Sambisa, se recuperan en el Federal Medical Center de Yola. La mayoría sufre desnutrición y deshidratación.

Des femmes et des enfants sauvés de la captivité de Boko Haram dans la forêt de Sambisa, se rétablissent au Centre médical fédéral de Yola. La plupart souffrent de malnutrition et de déshydratation.

Enkele vrouwen en kinderen die uit de gevangenschap van Boko Haram in het Sambisawoud zijn gered, herstellen in het Federal Medical Center in Yola. De meesten lijden aan ondervoeding en uitdroging.

Mujer y su hijo rescatados del Bosque Sambisa, permanecen en el Federal Medical Center de Yola recuperándose de las heridas sufridas durante los enfrentamientos entre el ejercito y Boko Haram.

Une femme et son fils sauvés de la forêt de Sambisa, restent au Centre médical fédéral de Yola, se remettant des blessures subies lors des affrontements entre l'armée et Boko Haram.

Een uit het Sambisawoud geredde vrouw en haar kind herstellen in het Federal Medical Center van Yola van de verwondingen die ze hebben opgelopen tijdens de gevechten tussen het leger en Boko Haram.

Mujeres y niños descansan en el campo de desplazados de Geidam. Consiguieron huir cuando Boko Haram destruyó su poblado y muchos de sus vecinos fueron asesinados, pero cuando llegaron a Níger buscando refugio fueron expulsados del país sin atenderles. Semanas después llegaron al campo de desplazados de Geidam donde han sido acogidos.

Des femmes et des enfants se reposent dans le camp de déplacés de Geidam. Ils ont réussi à fuir lorsque Boko Haram a détruit leur village et beaucoup de leurs voisins ont été tués. Lorsqu'ils sont arrivés au Niger pour chercher refuge, ils ont été expulsés du pays sans s'occuper d'eux. Quelques semaines plus tard, ils sont arrivés au camp de personnes déplacées de Geidam où ils ont été accueillis.

Enkele vrouwen en kinderen rusten uit in het ontheemdenkamp Geidam. Ze slaagden erin te vluchten toen aanhangers van Boko Haram hun dorp verwoestten en veel van hun buren vermoordden, maar toen zij in Niger aankwamen op zoek naar een toevluchtsoord werden zij zonder pardon het land uitgezet. Weken later kwamen zij aan in het ontheemdenkamp Geidam, waar ze wel werden opgevangen.

Mujer y su hijo en el campamento construido en Maiduguri por desplazados que consiguieron huir de la ciudad de Bama tras ser tomada por Boko Haram.

Une femme et son enfant dans le camp construit à Maiduguri par des déplacés qui ont réussi à fuir la ville de Bama après sa prise par Boko Haram.

Een vrouw en haar kind in het kamp dat in Maiduguri is opgetrokken door ontheemden die de stad Bama wisten te ontluchten nadat deze door Boko Haram was ingenomen.

Niña en el interior de la casa en ruinas en la que vive junto a otras familias huidas de Gwoza hace más de 3 años. Bulunkulu, Maiduguri.

Une fille à l'intérieur de la maison en ruine où elle vit avec d'autres familles qui ont fui Gwoza depuis plus de 3 ans. Bulunkulu, Maiduguri.

Een meisje in het verwoeste huis waar ze woont met andere families die meer dan 3 jaar geleden uit Gwoza zijn gevlucht. Bulunkulu, Maiduguri.

17 personas desplazadas comparten
una vieja casa ocupada en Over Sea,
Maiduguri.

17 personnes déplacées partagent une
vieille maison occupée à Over Sea,
Maiduguri.

17 ontheemden delen een oud
kraakpand in Over Sea, Maiduguri.

Leila Shatima en la puerta de la casa que ha ocupado con su familia en Geidam tras huir de su poblado atacado por Boko Haram.

Leila Shatima à la porte de la maison qu'elle a occupée avec sa famille à Geidam après avoir fui son village attaqué par Boko Haram.

De door het conflict ontheemde Zara Saleh woont nu in een kamp in de buitenwijken van Madiuguri.

Zara Saleh desplazada por el conflicto vive ahora en un campamento en las afueras de Madiuguri.

Zara Saleh déplacée par le conflit habite maintenant dans un camp à la périphérie de Madiuguri.

De door het conflict ontheemde Zara Saleh woont nu in een kamp in de buitenwijken van Madiuguri.

Aishatu Musa vive con sus 7 hijos en el barrio Over Sea de Maiduguri tras huir de su poblado por la violencia.

Aishatu Musa habite avec ses 7 enfants dans le quartier Over Sea de Maiduguri après avoir partit de son village à cause de la violence.

Aishatu Musa woont met haar 7 kinderen in de wijk Over Sea in Maiduguri nadat zij het geweld in haar dorp ontvluchtte.

Binta Balla, niña del poblado rural de Garín Aduwa en el estado de Yobe, uno de los más castigados por la violencia de Boko Haram.

Binta Balla, une fille de la ville rurale de Garín Aduwa dans l'État de Yobe, une ville des plus touchées par la violence de Boko Haram.

Binta Balla, een meisje uit het plattelandsdorp Garin Aduwa in de deelstaat Yobe, een van de door het geweld van Boko Haram zwaarst getroffen gebieden.

Mujer y sus dos hijas enfermas en Kaleri, barrio periférico de Maiduguri donde cientos de familias desplazadas viven en las calles.

Une femme et ses deux filles malades à Kaleri, une banlieue de Maiduguri où des centaines de familles déplacées vivent dans la rue.

Een vrouw en haar twee zieke dochters in Kaleri, een buitenwijk van Maiduguri waar honderden ontheemde gezinnen op straat leven.

Mujer bajo la lluvia en el campo de desplazados Kukareta en Damaturu. El campo no ha recibido durante largo tiempo ayuda ni del gobierno nigeriano ni de ninguna ONG.

Une femme sous la pluie dans le camp de déplacés de Kukareta à Damaturu. Le camp n'a reçu depuis longtemps aucune aide du gouvernement nigérian ni d'aucune ONG.

Een vrouw in de regen in het ontheemdenkamp Kukareta in Damaturu. Het kamp heeft lange tijd geen hulp gekregen van de Nigeriaanse regering of NGO's.

Mujeres arreglando la casa en el poblado
Garín Aduwa. Estado de Yobe.

Des femmes réparent la maison dans le village
de Garin Aduwa. État de Yobe.

Vrouwen ruimen het huis op in Garin Aduwa,
een dorp in de deelstaat Yobe.

Mujer desplazada vive ahora en
un campamento improvisado en la
ciudad Geidam.

Une femme déplacée vit désormais
dans un camp improvisé dans la ville
de Geidam.

Een ontheemde vrouw die nu in
een vluchtelingenkamp in de stad
Geidam woont.

Instituto
Cervantes

Bruselas

30 años creando hispanistas